

MDDSZ

BELA KNJIGA O POKOJNINAH - predlogi ukrepov (po straneh):

Brdo pri Kranju, 13. 4. 2016

53 - Predlog ukrepa: *Pozen vstop mladih na trg dela in njihovo izobrazbeno strukturo bi bilo primerno nasloviti z večjim odzivanjem programov izobraževanja in usposabljanja na potrebe trga dela.*

53 - Predlog ukrepa: *Z namenom večje zaposljivosti mladih je treba okrepiti vlogo delodajalcev na vseh nivojih izobraževanja in usposabljanja.*

54 - Predlog ukrepa: *Zagotoviti bi bilo treba enovit sistem napovedovanja potreb na trgu dela, ki bo dovolj zanesljiva podlaga za prilagajanje formalnih in neformalnih izobraževanj in usposabljanj na različnih nivojih, ki bo povezal in dopolnil že obstoječe ukrepe na tem področju.*

54 - Predlog ukrepa: *Nadaljevanje z ukrepi, ki bodo prispevali k skrajšanju obdobja študija oz. koriščenja statusa študenta.*

88 - Predlog ukrepa: Spremembe sistema prednostnega vrstnega reda zavarovanja, predvsem razširitev možnosti sočasnih zavarovanj na podlagi vseh sočasno obstoječih pravnih razmerij. Razširitev zavarovalnih osnov, od katerih se plačujejo prispevki. Uvedba posebnega **namenskega davka na kapital**, ki bi se preusmeril v prispevek države k financiranju pokojninske blagajne. Ukinitvev posebnih olajšav, s katerimi se posameznikom omogoča zniževanje osnove za plačilo prispevkov. Zvišanje najnižje osnove za obračun prispevkov.

88- Predlog za razpravo: Vpeljava načela »vsako delo šteje« v popolni meri – od vsakega dohodka se plačujejo prispevki in se upoštevajo pri izračunu višine pokojnine. Določitev novega zneska najnižje osnove za obračun prispevkov. **Poenotiti zavarovalne podlage ter uvesti enako obravnavo dohodkov iz dela ne glede na pravno razmerje**, ki je podlaga za prejete dohodke.

90- Predlog ukrepa: Ob zagotovitvi novih virov financiranja pokojninske blagajne preučiti možnost **znižanja prispevne stopnje zavarovanca**. Zvišanje razmerja med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo (med vrednostjo najnižje in najvišje povprečne točke) na 1:5.

92- Predlog ukrepa: Država mora poskrbeti za učinkovito opravljanje nadzora nad plačevanjem prispevkov ter ustreznim sankcioniranjem kršiteljev.

96 - Predlog ukrepa: Ureditev **dvojnega statusa** upokojujencev na način, da se jim omogoči opravljanje dela po upokojitvi in hkratno prejemanje polne pokojnine, ko izpolnijo »polno« upokojitveno starost in ob pogoju, da plačujejo polne prispevke.

96- **Predlog za razpravo:** Pravico do dvojnega statusa imajo tudi posamezniki, ki se upokojijo pred »polno upokojitveno starostjo«, vendar pa se jim pokojnina izplačuje v celoti le, če ne presežejo določenega mejnega zneska.

101 - **Predlog ukrepa:** Poenostavitev sistema poimenovanja različnih obdobj zavarovanja ter poenotenje v termin »zavarovalna doba«.

116 - **Predlog ukrepa:** Postopen dvig upokojitvenih pogojev, in sicer tako starosti kot tudi zavarovalne dobe. Starostno upokojitev se izjemoma omogoči pri nižji starosti ob pogoju višje dopolnjene zavarovalne dobe.

116 - **Predlog za razpravo:** Temeljni upokojitveni pogoj pri starosti 67 let z dopoljenimi 15 leti zavarovalne dobe. Določitev zahtevane zavarovalne dobe ob nižjem starostnem pogoju (npr. dopolnitev 35 let, 42 let ali 45 let zavarovalne dobe). Črtanje pravice do predčasne pokojnine. Vpeljava posebnega mehanizma avtomatične prilagoditve zakonsko določene upokojitvene starosti bodočim demografskim trendom.

121 - **Predlog ukrepa:** Izenačitev načina odmere za moške in ženske ter vpeljava točkovnega sistema.

121 - **Predlog za razpravo:** Določitev prehodnega obdobja za izenačitev pogojev in vpeljavo točkovnega sistema.

122 - **Predlog ukrepa:** Podaljšanje pokojninske osnove za izračun višine pokojnine na 34 zaporednih najugodnejših let. Točkovni sistem upošteva celotno obdobje.

122 - **Predlog za razpravo:** Izvzem določenih neugodnih let (najnižjih točk) iz izračuna pokojninske osnove (povprečne točke) ter uvedba bruto/neto sistema pokojnin.

123 - **Predlog ukrepa:** Valorizacija osnov iz prejšnjih let dela se opravi na podlagi gibanja povprečne plače v RS.

123 - **Predlog za razpravo:** Morebitna vpeljava demografskega faktorja za določanje višine pokojnin bodočih upokojencev.

127 - **Predlog ukrepa:** Postopna vpeljava točkovnega sistema. Določitev najnižje vrednosti povprečne točke v višini 0,75 ter najvišje vrednosti povprečne točke v višini 3,75. Povečanje razmerja med najnižjo in najvišjo odmero na 1:5. Določitev minimalne pokojnine v nominalnem znesku 222,52 eura.

127 - **Predlog za razpravo:** Določitev višine najnižje in najvišje povprečne točke ter razmerja med najnižjo in najvišjo odmero glede na vzpostavljena temeljna načela (solidarnosti, redistribucije). Določitev socialno varstvene kategorije (minimalna pokojnina).

128 - **Predlog ukrepa:** V predlaganem sistemu zaradi črtanja pravice do predčasne upokojevanja tudi **ni sistema malusov**. Višina **bonusov** za delo po dopolnitvi 40 let zavarovalne dobe. Bonusi se določijo na aktuarsko nevtralen način.

128 - **Predlog za razpravo:** V primeru, da sistem še naprej obdrži pravico do predčasne pokojnine, je potrebno določiti višino znižanja (malusi) pokojnine ob predčasni upokojitvi. Ob aktuarsko nevtralnih bonusih bi bilo smiselno premisliti tudi o aktuarsko nevtralnem znižanju.

133 - **Predlog ukrepa:** Črta se pravica **do dela vdovske pokojnine**. Starostni pogoji za pridobitev vdovske pokojnine se na novo prilagodijo zvišanju upokojitvene starosti.

134 - **Predlog ukrepa:** Pravica do **letnega dodatka** se izloči iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

134 - **Predlog za razpravo:** Del sredstev, namenjenih za izplačilo letnega dodatka, se uporabi za varstvo posameznikov z najnižjimi pokojninami ali za dolgotrajno oskrbo.

135 - **Predlog ukrepa:** Zmanjša se skupno **število članov Sveta Zavoda** za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Na novo se določi **predstavniki študentov**.

137 - **Predlog ukrepa:** Višina plačila za **dokup dobe** se določi na podlagi aktuarskega izračuna.

143 - **Predlog ukrepa:** Višina **usklajevanj se določi različno v treh obdobjih**. Pokojnine se v prehodnem obdobju prvih deset let usklajujejo v višini 60% rasti povprečne plače v RS in 40 % rasti cen življenjskih stroškov. V drugem desetletju po reformi se usklajujejo v višini 30% rasti povprečne plače v RS in 70 % rasti cen življenjskih stroškov. Po preteku prehodnega obdobja se pokojnine usklajujejo v višini rasti cen življenjskih stroškov.

143 - **Predlog za razpravo:** Določitev prehodnega obdobja, v katerem se postopno prilagaja način usklajevanja pokojnin bodočih upokoencev.

145 – **Demografski sklad:** Iz podanih ugotovitev lahko sklepamo, da je za ustrezno krepitev vrednosti premoženja državnega sklada potrebno zagotoviti: 1) čim več dodatnih virov v čim krajšem roku, 2) omejiti izplačevanje v začetnem časovnem obdobju in 3) strukturo tveganega premoženja (delnic) spremeniti iz domačega v korist »globalnega premoženja« oz. premoženja, ki ima višjo donosnost ob ustrezno opredeljenem (sprejemljivem) tveganju. Ob tem je potrebno opozoriti, da simulirane vrednosti ne upoštevajo t.i. »tempiranja trga« oz. prilagajanja investicijske politike oz. izbora naložb trenutnim tržnim razmeram. S »tempiranjem trga« je mogoče zagotoviti višjo realizirano donosnost ob enakem tveganju. Ustanovitev rezervnega sklada ne sme biti izgovor za nespreminjanje pokojninskega sistema v bodoče. Potrebno je opozoriti, da je namen rezervnega demografskega sklada le v tem, da poskuša (glede na finančno nevzdržnost) pokojninski sistem zgolj finančno razbremeniti. Sklad pa nikakor ne sme reševati problematike prilagajanja delovne dobe s podaljšanjem življenjske dobe, s čimer se mora ukvarjati sistemski zakon in s tem naslednja reforma pokojninskega

sistema. Ob vprašanju smiselnosti vpeljave demografskega rezervnega sklada je potrebno ocenjevati prednosti, ki jih ta sklad prinaša v primerjavi z vzpostavitvijo učinkovitega sistema privatnih pokojninskih shem, saj upravljanje demografskega rezervnega sklada samo po sebi pomeni močan element redistribucije znotraj pokojninskega Sistema

153 - **Predlog ukrepa:** Sprememba definicije invalidnosti na način, da bi se invalidnost pri izgubi ali zmanjšanju delovne zmožnosti ugotavljala in ocenjevala tudi v praksi glede na opravljanje poklica, ki ga je oseba opravljala pred nastankom invalidnosti in glede na vsa dela, ki bi ustrezala vrsti izobrazbe in največ eno raven nižji izobrazbi osebe. Poenostavilo bi se razvrščanje v kategorije invalidnosti, saj novi **sistem ne bi poznal več III. kategorije invalidnosti**. Vsi zavarovanci, ki bi lahko delali v svojem poklicu s polnim ali krajšim delovnim časom, vendar pa ne bi bili več zmožni za delo, na katerem so delali pred nastankom invalidnosti, pa bi imeli pravico do poklicne rehabilitacije.

155 - **Predlog za razpravo:** Ustrezna prilagoditev **definicije pojma poškodba pri delu** z vidika enake obravnave poškodb na poti na/iz dela in poškodb, ki nastanejo v zvezi z uveljavljanjem zdravstvenega varstva.

160 - **Predlog ukrepa:** Uvedba **enotnega izvedenskega organa** na področju uveljavljanja pravic iz socialnih zavarovanj. Na prvi stopnji poda izvedensko mnenje zdravnik posameznik.

163 - **Predlog ukrepa:** Pravica do **invalidske pokojnine** mora biti skrajni ukrep invalidskega zavarovanja, ki sledi prilagoditvam definicije invalidnosti, poleg tega pa se omogoči invalidska pokojnina dolgotrajno brezposelnim prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja.

167 - **Predlog ukrepa:** Pravica do **poklicne rehabilitacije** mora v prihodnjem sistemu tudi z vidika izvajanja postati temeljna pravica iz invalidskega zavarovanja. Nova ureditev mora temeljiti na krajših načinih usposabljanja ter na večji povezanosti z deficitarnimi poklici na trgu dela. Poklicna rehabilitacija nadomesti sedanjo III. kategorijo invalidnosti za delo s polnim delovnim časom.

169 - **Predlog za razpravo:** Potrebno proučiti ureditev dolžnosti delodajalca za zagotovitev **pravice do premestitve** zgolj v primeru, ko je vzrok nastanka invalidnosti poškodba na delu ali poklicna bolezen ne pa tudi kadar je vzrok nastanka invalidnosti poškodba izven dela ali bolezen.

174 - **Predlog ukrepa:** V prihodnjem sistemu invalidskega zavarovanja bi se lahko uvedla možnost invalidske upokojitve za tiste prejemnike nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki to nadomestilo prejemajo dlje časa, hkrati pa se vodijo **v posebni evidenci ZRSZ kot nezaposljive osebe**. Ravno tako bi bilo smiselno opraviti prevedbo nadomestil, priznanih po ZPIZ/92, ZPIZ-1 in ZPIZ-2.

175 - **Predlog za razpravo:** Razprava o ustreznosti višine in odmere delnega nadomestila.

177 - **Predlog za razpravo:** Sistemska ureditev **dodatka za pomoč in postrežbo** za vse kategorije

upravičencev v posebnem zakonu.

179 - **Predlog ukrepa:** Čim hitrejša posodobitev **seznama telesnih okvar** ter analiza sistemov, ki pravice vežejo na ugotovljene telesne okvare ter ureditev v enotnem sistemu.

182 - **Predlog ukrepa:** Sistemska ureditev **odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidom**. Ugotavljanje razlogov za odpoved pogodbe o zaposlitvi invalidom se veže na obveznost pridobitve mnenja za delodajalce z več kot 10 delavci.

183 - **Predlog ukrepa:** Za vzpostavitev sistema **diferencirane prispevne stopnje** bo na podlagi ustreznih analiz treba vzpostaviti nov sistem priznavanja **poklicnih bolezni** s seznamom poklicnih bolezni, opredelitvijo del, na katerih se pojavljajo, določiti pogoje, ob katerih se štejejo za poklicne bolezni ter postopek določanja poklicnih bolezni ter ustrezno spremljati poškodbe pri delu ter poklicne bolezni, nastale po spremembi te zakonodaje.

193 - **Predlog ukrepa:** **Dodatno pokojninsko zavarovanje se uredi v posebnem zakonu**, vendar mora še vedno ostati del celotnega pokojninskega sistema in se obravnavati skupaj z obveznim pokojninskim in invalidskim zavarovanjem.

198 - **Predlog ukrepa:** Ločitev davčnih olajšav za kolektivno in individualno zavarovanje. Uvedba sistema »**matching contribution**« z dodatnim prispevkom države za najranljivejše kategorije zavarovancev. Aktivnejši pristop države k ozaveščanju pomena dodatnega pokojninskega zavarovanja.

198 - **Predlog za razpravo:** Določitev sistema spodbud za vključitev v to obliko zavarovanja na način, da na koncu vsakega koledarskega leta prispeva določen znesek **dodatne premije namesto davčne olajšave**.

207 - **Predlog ukrepa:** Uvedba sistema, po katerem bi zavarovanec in delodajalec obvezno sofinancirala dodatno pokojninsko zavarovanje. Obveznosti vključitve se določi na način:
- da se **morajo v dodatno pokojninsko zavarovanje vključiti vsi zaposleni v določeni panogi, če je vzpostavitev kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja dogovorjena med socialnimi partnerji**, ki v panogi pokrivajo določen delež zaposlenih (npr. več kot 60% ali 70%) ali
- da se morajo v dodatno pokojninsko zavarovanje vključiti vsi zaposleni, ki pa imajo možnost izstopa (**opt out**), če ne želijo sofinancirati dodatnega pokojninskega zavarovanja ali so starejši in dodatno pokojninsko zavarovanje zanje ni več smiselno.

208 - **Predlog za razpravo:** Vzpostavitev **obveznega II. stebra**, ki bi ga financirali zavarovanci in delodajalci, brez nižanja prispevnih stopenj obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.